

Poljoprivredni fakultet Univerziteta u Novom Sadu
Departman za ekonomiku poljoprivrede i sociologiju sela
Centar za agrarnu istoriju - CAI

TEORIJA I PRAKSA AGRARA U ISTORIJSKOJ PERSPEKTIVI

knjiga apstrakata

Urednici:
Prof. dr Zoran Njegovan
Prof. dr Dejan Janković

POLJOPRIVREDNI FAKULTET UNIVERZITETA U NOVOM SADU
DEPARTMAN ZA EKONOMIKU POLJOPRIVREDE I SOCIOLOGIJU SELA
CENTAR ZA AGRARNU ISTORIJU - CAI

TEORIJA I PRAKSA AGRARA U ISTORIJSKOJ PERSPEKTIVI

KNJIGA APSTRAKATA

Urednici:

Prof. dr Zoran Njegovan

Prof. dr Dejan Janković

Novi Sad, 2018.

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотека Матице српске, Нови Сад

338.43(497.11)"18/19"(048.3)
631(497.11)"18/19"(048.3)

НАУЧНИ скуп "Теорија и пракса аграра у историјској перспективи" (2 ; 2018 ; Нови Сад)

Knjiga apstrakata / [Drugi naučni skup] "Teorija i praksa agrara u istorijskoj perspektivi", [15-16 novembar 2018, Novi Sad] ; urednici Zoran Njegovan, Dejan Janković. - Novi Sad : Poljoprivredni fakultet, 2018 (Novi Sad : Feljton). - 34, 29 str. ; 24 cm

Nasl. str. prištampanog teksta: Book of abstracts. - Izvorni tekst i prevod štampani u međusobno obrnutim smerovima. - Tiraž 200. - Napomene i objašnjenja u beleškama uz tekst.

ISBN 978-86-7520-437-4

a) Пољопривреда - Србија - 19-20. в. b) Аграрна политика - Србија - 19-20. в.
COBISS.SR-ID 326286855

Urednici

Prof. dr Zoran Njegovan, *redovni profesor*, Poljoprivredni fakultet, Novi Sad
Prof. dr Dejan Janković, *vanredni profesor*, Poljoprivredni fakultet, Novi Sad

Izdavač

Poljoprivredni fakultet Univerziteta u Novom Sadu

Za Izdavača

Prof dr Nedeljko Tica, dekan

Štampa: "Feljton", Novi Sad

Tiraž: 200 primeraka

Štampanju publikacije su doprineli:

- Pokrajinski Sekretarijat za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo, Novi Sad
- Ministarstvo za nauku i tehnološki razvoj Republike Srbije

Predlog za citiranje

Centar za agrarnu istoriju (2018) "Teorija i praksa agrara u istorijskoj perspektivi"

ISBN 978-86-7520-437-4

Copyright © by Centar za agrarnu istoriju, Novi Sad.

CENTAR ZA AGRARNU ISTORIJU

Centar za agrarnu istoriju predstavlja mrežu izabраниh članova koji se bave naučnoistraživačkim, pedagoškim i umetničkim radom vezanom za pojedine aspekte agrarne istorije, pre svega u Srbiji. Centru pružaju podršku pojedinci i pojedine institucije iz pomenutih oblasti u zemlji i inostranstvu.

Centar čine članovi i redovni članovi a njegov rad prati i određeni broj lica zainteresovanih za agrarnu istoriju.

Misija Centra jeste negovanje tradicije u agrarnim istraživanjima i edukaciji, kao i unapređivanje nauke i prakse u oblasti agrara.

Osnovna delatnost Centra je proučavanje agrarne istorije. U tu svrhu, Centar se bavi publikovanjem, organizacijom skupova, izradom naučnih projekata, edukacijom, organizovanjem izložbi, i dr.

Centar sprovodi aktivnosti na sledećim naučnim poljima: agrarna ekonomija/ka, agrarna politika, ruralna sociologija, agrarna geografija, agrarna meteorologija, savetodavstvo, zadrugarstvo, agrarni marketing, sve agronomske discipline (biljne proizvodnje, stočarstva i povezanih disciplina), šumarstvo, vodoprivreda, ribarstvo, veterina, kulturne, umetničke i druge discipline.

Osnivač centra je prof. dr Zoran Njegovan, redovni profesor (upravnik). Institucionalnu i infrastrukturnu podršku u radu Centra obezbeđuje Poljoprivredni fakultet Univerziteta u Novom Sadu, Departman za ekonomiku poljoprivrede i sociologiju sela.

**Poljoprivredni fakultet Univerziteta u Novom Sadu
Departman za ekonomiku poljoprivrede i sociologiju sela**

CENTAR ZA AGRARNU ISTORIJU - CAI, Novi Sad

Naučni skup: "Teorija i praksa agrara u istorijskoj perspektivi"

NAUČNI ODBOR SKUPA:

- Prof. dr Zoran Njegovan, *redovni profesor u penziji*, Poljoprivredni fakultet, Novi Sad, *predsednik*
- Prof. dr Željko Vaško, *redovni profesor*, Poljoprivredni fakultet Univerziteta u Banjoj Luci, BiH, Republika Srpska
- Prof. dr Dejan Jankvić, *vanredni profesor*, Poljoprivredni fakultet, Novi Sad
- Dr Radomir Popović, *viši naučni saradnik*, Istorijski institut, Beograd
- Dr Marina Novakov, *naučni saradnik*, Poljoprivredni fakultet, Novi Sad

ORGANIZACIONI ODBOR SKUPA:

- Prof. dr Nedeljko Tica, *redovni profesor*, Poljoprivredni fakultet, Novi Sad, *predsednik*
- Dr Dragan Milić, *docent*, Poljoprivredni fakultet, Novi Sad
- Prof. dr Siniša Berjan, *redovni profesor, prorektor*, Poljoprivredni fakultet Univerziteta Istočno Sarajevo, BiH, Republika Srpska
- Prof. dr Janko Veselinović, *vanredni profesor*, Poljoprivredni fakultet, Novi Sad
- Dr Jonel Subić, *naučni savetnik, direktor* Instituta za ekonomiku poljoprivrede, Beograd

ODBOR ZA DODELU PRIZNANJA I NAGRADA:

- Dr Radomir Popović, *viši naučni saradnik*, Istorijski institut, Beograd, *predsednik*
- Prof. dr Drago Cijanović, *redovni profesor*, Fakultet za hotelijerstvo i turizam, Vrnjačka banja, *član*
- Dr Zoran Simonović, *viši naučni saradnik*, Institut za ekonomiku poljoprivrede, Beograd, *član*

Poljoprivredni fakultet Univerziteta u Novom Sadu
Departman za ekonomiku poljoprivrede i sociologiju sela

CENTAR ZA AGRARNU ISTORIJU - CAI

Drugi naučni skup

- TEORIJA I PRAKSA AGRARA U ISTORIJSKOJ PERSPEKTIVI -
15-16 NOVEMBAR 2018. godine, Novi Sad

SPISAK UČESNIKA SKUPA

1. Dr Bojana Miljković-Katić, *viši naučni saradnik*, Istorijski institut, Beograd
2. Dr Momčilo Isić, *naučni savetnik*, Institut za noviju istoriju, Beograd
3. Dr Gordana Garić-Petrović, *istraživač saradnik*, Istorijski institut u Beograd
4. Prof. dr Srđan Šljukić, *redovni profesor*, Filozofski fakultet, Novi Sad
5. Dr Jovana Čikić, *docent*, Filozofski fakultet, Novi Sad
6. Draženko Budimir, *Zemljoradnička zadruga „Livač“*, Aleksandrovac, BiH, Republika Srpska
7. Prof. Dr Željko Vaško, *redovni profesor*, Poljoprivredni fakultet, Banja Luka, BiH, Republika Srpska
8. Prof. dr Dragana Gnjatović, *redovni profesor*, Fakultet za hotelijerstvo i turizam, Vrnjačka Banja
9. Prof. dr Drago Cvijanović, *redovni profesor*, Fakultet za hotelijerstvo i turizam, Vrnjačka Banja
10. Dr Zoran Simonović, *viši naučni saradnik*, Institut za ekonomiku poljoprivrede, Beograd
11. Dr Vera Gudac Dodić, *naučni savetnik*, Institut za noviju istoriju Srbije, Beograd
12. Dr Gordana Radović, *naučni saradnik, direktor „Dnevnik-Poljoprivrednik“ AD Novi Sad*

13. Prof. dr Katarina Đurić, *vanredni profesor*, Poljoprivredni fakultet, Novi Sad
14. Dr Ornella Mikuš, *docent*, Agronomski fakultet, Zagreb, R. Hrvatska
15. Dr Ljubinko Radenković, *naučni savetnik*, Balkanološki institut SANU, Beograd
16. Dr Dragoljub Perić, *docent*, Filozofski fakultet, Odsek za srpsku književnost, Novi Sad
17. Prof. dr Jasmina Jokić, *vanredni profesor*, Filozofski fakultet, Odsek za srpsku književnost, Novi Sad
18. Dr Sanja Maksimović, *docent*, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Novi Sad
19. Prof. dr Radovan Pejanović, *redovni profesor u penziji*, Poljoprivredni fakultet, Novi Sad
20. Dr Mirjana Vasić, *naučni savetnik*, Institut za ratarstvo i povrtarstvo, Novi Sad
21. Dr Sanja Vasiljević, Institut za ratarstvo i povrtarstvo, Novi Sad
22. Dr Snežana Katanski, Institut za ratarstvo i povrtarstvo, Novi Sad
23. Dr Branko Milošević, Institut za ratarstvo i povrtarstvo, Novi Sad
24. Anja Dolapčev, Institut za ratarstvo i povrtarstvo, Novi Sad
25. Dalibor Živanov, Institut za ratarstvo i povrtarstvo, Novi Sad
26. Vasiljka Dragić, Institut za ratarstvo i povrtarstvo, Novi Sad
27. Ana Uhlarik, Institut za ratarstvo i povrtarstvo, Novi Sad
28. Prof. dr Jan Kišgeci, *redovni profesor u penziji*, Poljoprivredni fakultet, Novi Sad
29. Dr Vladimir Sikora, *naučni savetnik*, Institut za ratarstvo i povrtarstvo, Novi Sad
30. Prof. dr Zoran Njegovan, *redovni profesor u penziji*, Poljoprivredni fakultet, Novi Sad
31. Dr Dunja Demirović, *naučni saradnik*, Geografski institut SANU "Dr Jovan Cvijić", Beograd
32. Dr Daniela Arsenović, *docent*, Prirodno-matematički fakultet, Novi Sad
33. Dr Marina Novakov, *naučni saradnik*, Poljoprivredni fakultet, Novi Sad

34. Prof. dr Dejan Janković, *vanredni profesor*, Poljoprivredni fakultet, Novi Sad
35. Dr Mladen Mirić, *naučni savetnik u penziji*, Beograd
36. Prof. dr Miroslav Vitez, *redovni profesor u penziji*, Visoka škola za zdravstvo i socijalni rad sv. Elizabeta, Bratislava; odeljenje Bački Petrovac
37. Prof. dr Janko Veselinović, *vanredni profesor*, Poljoprivredni fakultet, Novi Sad

SADRŽAJ

SEKCIJA I:

UVODNI REFERAT 1: **Војана Милjkовић Katić**

<i>Промене величине и структуре земљишног поседа у кнежевини Србији половином 19. века.....</i>	<i>13</i>
1. Момчило Исић, Селаштво у Србији између два светска рата без јефтиног пољопривредног кредита.....	15
2. Гордана Гарић Петровић, Пољопривреда у градским и варошким општинама Краљевине Србије	16
3. Срђан Шљукић, Јована Чикић, Аграрни односи на поседу Бајша од средине XVIII до средине XIX века: социолошка анализа.....	16
4. Драженко Будимир, Ђелјко Вашко, Doprinos trapisata razvoju poljoprivrede i prehrambene industrije na području banjalučke regije u drugoj polovini XIX vijeka	17
5. Dragana Gnjatović, Drago Cvijanović, Istorijski osvrt na unutrašnju trgovnu poljoprivrednim proizvodima na panađurima u Kneževini Srbiji	18
6. Зоран Симоновић, Пореска политика у пољопривреди Византије од IV до VIII века	19
7. Vera Gudac Dodić, Politički ishodi agrarne politike Jugoslavije na selu (1945-1953)	19
8. Gordana Radović, Istorijski razvoj obaveznog osiguranja poljoprivrede u Srbiji	20
9. Katarina Đurić, Geneza i reforme zajedničke agrarne politike Evropske unije	21
10. Ornella Mikuš, Zajednička ribarstvena politika Evropske unije: povijest štetnih kompromisa.....	22

Broad bean is a plant of human history, tradition, but also the plant of the future suitable for the production of high nutritional and healthy food in various aspects of sustainable agriculture. It is treated as traditional plant adapted to local edaphic climatic and biotic conditions. In early spring fresh young leaves, pods and young grains were valuable vegetables. Traditional homemade dishes were cooked of mature broad bean grains, mostly in winter, as fasting meal. More recently, it is recommended for people with Parkinson's disease.

Key words: broad bean, *Vicia faba*, traditions, growing, use

CLOVERS-PLANTS THAT CHANGED THE WORLD

Vasiljević S., Katanski S., Milošević B., Dolapčev A., Živanov D.,
Dragić V., Uhlarik A.¹⁶

Abstract: Red clover and white clover made a slower breakthrough to the group of significant world crops. Clovers were domesticated in 1000 AD in the Maori Andalusia at the south of Spain, and afterwards gradually spread to the other parts of Europe. They served as the main source of atmospheric nitrogen, an important biogenic element in nutrition of cereals and potato, which had an increasing trend in cultivation according to population growth in Europe. During 13th and 14th century, scarce cultivation of nitrogen-fixing plants, such as clovers, accompanied by unsuitable environmental conditions because of the sudden climate change, resulted in the decline in cereal cultivation due to insufficient nitrogen supply of Eurasian soils. It ultimately brought about great famine and high mortality to Eurasian population. Red clover seeds were brought from Holland to England during 1620, spread across the British Isles in the late 17th century, and took on paramount importance in the 17th and 18th century agriculture. The introduction of red clover into the three crop rotation system (in England and then the other European countries) developed into a four crop rotation system, i.e. "The Norfolk four-course system". Red clover became

---

¹⁶ Vasiljević S., Katanski S., Milošević B., Dolapčev A., Živanov D., Dragić V., Uhlarik A.: Institute of Field and Vegetable Crops, Novi Sad.

the national flower of Denmark in 1936, while clover flowers adorn the National Emblem of the Republic of Belarus.

At the dawn of 21st century, following the trends of sustainable and organic agriculture, clovers gained back their significance in most EU countries primarily as a valuable component of grass-legume mixtures in the production of good-quality, well-balanced and safe feed, but also for their leading roles as a preceding crop in crop rotation, and for improvement of physical and chemical properties of degraded soils.

Key words: clover, red clover, source of atmospheric nitrogen, nitrogen-fixing plants.

TRADITION AND PERSPECTIVES OF HEMP PRODUCTION IN SERBIA

Jan Kisgeci, Vladimir Sikora¹⁷

Abstract: During 19th century Vojvodina became unique region as source of hemp fibres used to make twines, ropes and clothes. High yields of quality fibre were achieved due to favourable agro-climatic conditions. Over 200 factories and workshops for processing hemp stem and fibres production were built. Stock market was also established witnesses the importance of this region. It was used to establish the price of hemp fibre.

20th century mark the decrease in hemp production all around the world. Hemp production in Serbia has never been sanctioned by law. Experimental Station for hemp and hop research was established in Backi Petrovac (1952). With the introduction of new technology processes in hemp cultivation, within the Station a rich collection of genetic material containing local landraces was collected. The first cycle result with newly created cultivar "Novosadska konoplja" present on fields until the end of the 20th century.

During the time, work of the Station on developing hemp production continued within the Institute of Field and Vegetable Crops Novi Sad. At the beginning of 21st century two newly cultivars were released: dioecious

---

¹⁷ Jan Kisgeci, Full Professor, Faculty of Agriculture, Novi Sad; Vladimir Sikora, Institute of Field and Vegetable Crops Novi Sad.